

## AZ ALKOTMÁNYBÍRÓSÁG 3478/2021. (XI. 30.) AB HATÁROZATA

### alkotmányjogi panasz elutasításáról

Az Alkotmánybíróság teljes ülése alkotmányjogi panasz tárgyában – *dr. Hörchneré dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolásával, valamint *dr. Salamon László* és *dr. Schanda Balázs* alkotmánybírók különvéleményével – meghozta a következő

#### h a t á r o z a t o t:

Az Alkotmánybíróság a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.110/2020/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítására és megsemmisítésére irányuló alkotmányjogi panaszt elutasítja.

#### I n d o k o l á s

##### I.

- [1] 1. A személyesen eljáró indítványozó az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény (a továbbiakban: Abtv.) 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt nyújtott be az Alkotmánybírósághoz, amelyben kérte a Kúria mint felülvizsgálati bíróság Kfv.III.37.110/2020/6. számú ítélete alaptörvény-ellenességének megállapítását és megsemmisítését.
- [2] 2. Az alkotmányjogi panasz alapjául szolgáló eljárás jelen alkotmányjogi panasz elbírálása szempontjából releváns elemei az alábbiak szerint összegezhetőek.
- [3] 2.1. Az indítványozó 2016-ban beadott kérelmére Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat polgármestere (a továbbiakban: elsőfokú hatóság) tömegközlekedési támogatást állapított meg az indítványozó gyermeke jogán a 2016. szeptember 1. napjától 2017. június 30. napjáig terjedő időszakra, amelyet 2016. október 12. napján kelt határozatával megszüntetett arra tekintettel, hogy az indítványozó a családjával nem lakik életvitelszerűen az V. kerületben. Az indítványozó fellebbezése nyomán másodfokon eljáró Belváros-Lipótváros Budapest Főváros V. kerület Önkormányzat Képviselő-testülete (a továbbiakban: másodfokú hatóság vagy alperes) a határozatot 2016. december 19. napján kelt határozatával helybenhagyta, de az indítványozó keresete folytán eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 30.K.30.446/2017/28. számú ítéletével ez utóbbi döntést megsemmisítette és a másodfokú hatóságot új eljárásra kötelezte. A másodfokú hatóság a megismételt eljárásban 2018. március 8. napján hozott határozatával ismét helybenhagyta az elsőfokú hatóság döntését, amit a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 30.K.31.406/2018/10. számú ítéletével ugyancsak megsemmisített, ezúttal már az elsőfokú határozatra is kiterjedően. A bíróság az új eljárás lefolytatására való utasítást mellőzte, azonban nem zárta el a hatóságot attól, hogy az eljárást új bizonyítékok bevonásával ismételten lefolytassa.
- [4] 2.2. Az elsőfokú hatóság ezt követően az indítványozó tömegközlekedési támogatásra való jogosultságának felülvizsgálatára hivatalból eljárást indított, és az indítványozó tömegközlekedési támogatásra való jogosultságát 2019. január 16. napján kelt határozatával 2016. október 31. napjával megszüntette. A döntéssel szemben az indítványozó fellebbezést terjesztett elő, melynek nyomán az elsőfokú hatóság a határozatát saját hatáskör-

ben (formai okból, a kiadmányozás hiányossága miatt) visszavonta, egyben az indítványozó részére megállapított tömegközlekedési támogatásra való jogosultságot 2019. március 4. napján kelt újabb határozatával, ugyancsak 2016. október 31. napjával megszüntette. Az indítványozó fellebbezése alapján eljáró másodfokú hatóság 2019. május 16. napján hozott 123/2019. (V. 16.) számú határozatával az elsőfokú határozatot helybenhagyta, majd az indítványozó kereseti kérelme alapján eljáró Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.494/2019/6. számú ítéletével az indítványozó keresetét elutasította.

- [5] 2.3. Az indítványozó mindezeket követően fordult felülvizsgálati kérelemmel a Kúriához, melyben a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését és a keresetének helyt adó határozat meghozatalát kérte. Az indítványozó felülvizsgálati kérelmében tárgyalás tartását is kérte. A Kúria 2020. január 22. napján kelt, Kfv.VI.37.110/2020/2. számú végzésével a felülvizsgálati kérelmet befogadta. A Kúria ezt követően, ugyancsak 2020. január 22. napján meghozott végzésével felhívta az alperest, hogy a fellebbezési ellenkérelmét az indítványozónak közvetlenül is küldje meg.
- [6] 2020. május 28. napján a Kúria Kfv.VI.37.110/2020/5. számon végzést hozott arról, hogy az időközben kihirdetett veszélyhelyzetre tekintettel a veszélyhelyzet ideje alatt érvényesülő egyes eljárásjogi intézkedésekről szóló 74/2020. (III. 31.) Korm. rendelet (a továbbiakban: R.) 41. § (1) bekezdése értelmében a veszélyhelyzet ideje alatt tárgyaláson kívül jár el, a tanácsulást pedig 2020. június 24. napjára tűzte ki. A Kúria Kfv.III.37.110/2020/11. számú, 2020. december 14. napján kelt végzésével utóbb maga is rögzítette, hogy a 2020. május 28. napján kelt végzés „adminisztrációs okból nem került megküldésre”.
- [7] Időközben a 2020. március 11-én kihirdetett veszélyhelyzet megszüntetéséről szóló 282/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet a veszélyhelyzetet 2020. június 18. napjával megszüntette, a Kúria azonban a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény (a továbbiakban: Tv.) 150. § (2) bekezdésére hivatkozva a felülvizsgálati kérelmet tárgyaláson kívül bírálta el, és Kfv.III.37.110/2020/6. számú, 2020. június 24. napján kelt ítéletében a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.494/2019/6. számú ítéletét hatályában fenntartotta.
- [8] 3. Az indítványozó ezt követően terjesztette elő az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszát, melyben arra hivatkozott, hogy a Kúria ítélete sérti az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét, a XXIV. cikk (1) bekezdése szerinti tisztességes hatósági eljáráshoz való jogot, a XXVIII. cikk (1) bekezdésében biztosított tisztességes bírósági eljáráshoz való jogot, továbbá a 28. cikket, az alábbiak szerint.
- [9] 3.1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének részét képező nyilvános tárgyaláshoz való jog sérelmével kapcsolatban az indítványozó kiemelte, hogy a felülvizsgálati kérelmében kifejezetten kérte tárgyalás tartását, szerinte azonban a Kúria a Tv. 150. §-ának, továbbá az R. 41. §-ának (figyelemmel annak időközben bekövetkezett módosítására is) szabályait be nem tartva bírálta el tárgyaláson kívül az ügyet. Úgy vélte, hogy a törvény lehetőséget adott volna a tárgyalásra, de ettől az indítványozót elzárták, és így sem személyesen, sem pedig írásban nem adhatta elő a döntéshozatalt megelőzően a jogi érveit.
- [10] 3.2. Az indítványozó az ugyancsak az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése körében értékelendő indokolt bírói döntéshez való jog sérelme kapcsán azt emelte ki, hogy a Kúria ítéletének indokolása döntő részben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság ítéletének bemásolása, a Kúria saját álláspontja hiányzik, így szerinte a felülvizsgálati kérelem pontjai is figyelmen kívül hagyásra kerültek, ezáltal pedig az indítványozó felülvizsgálati kérelme csak formálisan került elbírálásra, valójában a Kúria döntésében nem lelhető fel olyan érvrendszer, amely alapján kimutatható lenne a Kúria saját meggyőződése. Ennek alátámasztására alkotmánybírósági határozatokra is alapozva részletesen összehasonlította a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság és a Kúria ítéletének indokolását, amely szerinte túl nagy egyezést mutat, továbbá a felülvizsgálati kérelmének egyes pontjaira adott kúriai indokolást is bemutatta. Hangsúlyozta, hogy az Alkotmánybíróság gyakorlata alapján az indokolási kötelezettség teljesítését ügyről ügyre szükséges vizsgálni. Az alkotmányjogi panasz arra is utalt, hogy megítélése szerint az ügy érdemére kihatást gyakorló, az indokolt bírói döntéshez való jog sérelmét előidéző kúriai mulasztásnak tekinthető az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése, XXIV. cikk (1) bekezdése, XXVIII. cikk (7) bekezdése és 28. cikke megsértése is, mely állított alaptörvény-ellenességek közül az indítványozó egyedül az Alaptörvény B) cikk (1) bekezdése állított sérelmével összefüggésben adott elő önálló, a XXVIII. cikk (1) bekezdése sérelméről kívüli indokolást.

- [11] 3.3. Az indítványozó a B cikk (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvét arra tekintettel hívta fel, hogy a Kúria az indítványozó ítélt dolog körében előadott felülvizsgálati kérelmét érdemben nem vizsgálta meg, hanem értékelés nélkül átvette az elsőfokú ítélet meggyőződése szerint alaptörvény-ellenes indokolását. Álláspontja szerint a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság korábbi, 30.K.31.406/2018/10. számú ítélete kizárta az alperes új eljárását, így pedig az alkotmányjogi panasz alapját képező eljárást a hatóságok el sem indíthatták volna.
- [12] 3.4. Az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és 28. cikke sérelme vonatkozásában önálló, a XXVIII. cikk (1) bekezdésétől, illetőleg a B cikk (1) bekezdésétől elkülönülő indokolást nem tartalmaz.

## II.

- [13] 1. Az Alaptörvény indítvánnyal érintett rendelkezései:

„B) cikk (1) Magyarország független, demokratikus jogállam.”

„XXIV. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy ügyeit a hatóságok részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül intézzék. A hatóságok törvényben meghatározottak szerint kötelesek döntéseiket indokolni.”

„XXVIII. cikk (1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy az ellene emelt bármely vádat vagy valamely perben a jogait és kötelezettségeit törvény által felállított, független és pártatlan bíróság tisztességes és nyilvános tárgyaláson, ésszerű határidőn belül bírálja el.”

„28. cikk A bíróságok a jogalkalmazás során a jogszabályok szövegét elsősorban azok céljával és az Alaptörvénnyel összhangban értelmezik. A jogszabályok céljának megállapítása során elsősorban a jogszabály preambulumát, illetve a jogszabály megalkotására vagy módosítására irányuló javaslat indokolását kell figyelembe venni. Az Alaptörvény és a jogszabályok értelmezésekor azt kell feltételezni, hogy a józan észnek és a közjóknak megfelelő, erkölcsös és gazdaságos célt szolgálnak.”

- [14] 2. A Tv. 2020. június 18. napja óta hatályos, érintett rendelkezése:

„150. § [...] (2) Ha a 2020. március 31. napja és 2020. június 1. napja közötti időszakban a bíróság értesítette a feleket a tárgyaláson kívüli elbírálásról, a továbbiakban is tárgyaláson kívül jár el. Az eljárást tárgyaláson kell folytatni, ha a fél vagy az érdekelt a veszélyhelyzet megszűnését követő naptól számított 15 napon belül tárgyalás tartása iránti kérelmet terjeszt elő.”

- [15] 3. Az R. alkotmányjogi panasszal érintett rendelkezése:

- [16] 3.1. A 2020. március 31. és 2020. május 31. között hatályban volt rendelkezés:

„41. § (1) A veszélyhelyzet ideje alatt a bíróság tárgyaláson kívül jár el. Ha a perben a veszélyhelyzet idején kívül tárgyalást kellene tartani, a felperes akkor kérheti, hogy a bíróság tárgyaláson kívüli elbírálás helyett a tárgyalást a veszélyhelyzet megszűnését követő időpontra halassza el, ha

- a) a bíróság a közigazgatás cselekmény halasztó hatályát legalább részben nem rendelte el,
- b) a keresetindításnak halasztó hatálya van, és a bíróság halasztó hatály feloldását nem rendelte el,
- c) ideiglenes intézkedést nem rendeltek el.

(2) Az eljárási cselekményeket lehetőség szerint elektronikus hírközlő hálózat vagy más elektronikus kép és hang továbbítására alkalmas eszköz útján kell lefolytatni. Ha ennek feltételei nem biztosítottak az eljárási cselekmény lefolytatása helyett, a szükséges nyilatkozatokat a bíróság írásbeli formában szerzi be, vagy a személyazonosítást lehetővé tevő elektronikus eszköz igénybevétele útján szerzi be, és szükség szerint jegyzőkönyvben rögzíti.

(3) Ha az eljárási cselekmény lefolytatása olyan személyes közreműködést igényel, ami a (2) bekezdés szerinti módon nem fogantatosítható, a bíróság a továbbiakban a tárgyaláson kívüli, valamint a (2) bekezdés szerint fogantatosítható eljárási cselekményeket folytatja le. Ha ezeket az eljárási cselekményeket a bíróság lefolytatta, vagy nincs ilyen lefolytatandó eljárási cselekmény, ettől az időponttól a személyes közreműködést igénylő, de a (2) bekezdés szerinti módon nem fogantatosítható eljárási cselekmény akadályának elhárultáig vagy a veszélyhelyzet megszűnéséig tartó időszak a határidőbe nem számít bele. Erről a bíróság a feleket tájékoztatja.

[...]

(5) A bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg.”

[17] 3.2. A 2020. június 1. és 17. között hatályban volt rendelkezés:

„41. § [...] (2) Ha az e rendelet hatálybalépése és a Módr. hatálybalépése közötti időszakban a bíróság értesítette a feleket a tárgyaláson kívüli elbírálásról, a továbbiakban is tárgyaláson kívül jár el. Az eljárást tárgyaláson kell folytatni, ha a fél vagy az érdekelt a veszélyhelyzet megszűnését követő naptól számított 15 napon belül tárgyalás tartása iránti kérelmet terjeszt elő.

### III.

- [18] 1. Az Alkotmánybíróságnak az Abtv. 56. § (1) bekezdésének megfelelően mindenekelőtt arról kellett döntenie, hogy az alkotmányjogi panasz befogadható-e. Ennek során vizsgálnia kellett a befogadhatóság mind formai, mind tartalmi feltételeinek érvényesülését. Mindezek alapján az Alkotmánybíróság a következő megállapításokra jutott.
- [19] Az Abtv. 27. §-a szerinti alkotmányjogi panaszt a sérelmezett bírói döntést követő 60 napon belül nyújtották be [Abtv. 30. § (1) bekezdés]. Az indítvány tartalmazza azt a törvényi rendelkezést, amely megállapítja az Alkotmánybíróság hatáskörét az indítvány elbírálására, továbbá amely az indítványozó jogosultságát megalapozza [Abtv. 52. § (1b) bekezdés a) pont]. Az indítvány az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésével összefüggésben tartalmazza az Alaptörvényben biztosított jog sérelmének lényegét [Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) pont].
- [20] Ugyanakkor az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy az alkotmányjogi panasz az Alaptörvény XXIV. cikk (1) bekezdése és (az egyébként az alkotmányjogi panaszok elbírálása szempontjából Alaptörvényben biztosított jognak sem tekinthető) 28. cikke sérelmére vonatkozóan önálló indokolást nem tartalmaz, az indítványban megjelölt B cikk (1) bekezdésére pedig az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint csak a kellő felkészülési idő hiányával, illetve a visszaható hatályú jogalkotás és jogalkalmazás tilalmával összefüggésben alapítható alkotmányjogi panasz {lásd például: 3062/2012. (VII. 26.) AB határozat, Indokolás [86]–[91]; 3041/2014. (III. 13.) AB végzés, Indokolás [22]}, ami jelen ügyben nem teljesült. Mindezek alapján ezek az indítványi elemek nem felelnek meg az Abtv. 52. § (1b) bekezdés b) és e) pontja előírásainak.
- [21] Az indítvány tartalmazza az Alkotmánybíróság által az indítványozó szerint vizsgálandó bírói döntést [Abtv. 52. § (1b) bekezdés c) pont]. Az indítvány tartalmazza az Alaptörvény megsértett rendelkezését [Abtv. 52. § (1b) bekezdés d) pont]. Az indítvány tartalmaz kifejezett kérelmet a bírói döntés megsemmisítésére [Abtv. 52. § (1b) bekezdés f) pont].
- [22] Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint – az indítványozó állítása alapján – az indítványozó Alaptörvényben biztosított jogának sérelme következett be [Abtv. 27. § (1) bekezdés a) pont]. Az indítvány megfelel annak a tartalmi feltételnek, mely szerint az indítványozó a jogorvoslati lehetőségeit már kimerítette, vagy jogorvoslati lehetőség nincs számára biztosítva [Abtv. 27. § (1) bekezdés b) pont]. Az indítványozó jogosultnak tekinthető [Abtv. 51. § (1) bekezdés]. Az indítványozó érintettnek tekinthető (Abtv. 27. §).
- [23] 2. Az Abtv. 29. §-a értelmében az alkotmányjogi panasz a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kétélye vagy alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdés felvetése esetén fogadható be. E befogadhatósági feltételek vagylagos jellegűek, így azok fennállását az Alkotmánybíróság külön-külön vizsgálja {3/2013. (II. 14.) AB határozat, Indokolás [30]}.
- [24] 2.1. Az indítványozó indokolási kötelezettség megsértésével kapcsolatos érveivel összefüggésben az Alkotmánybíróság az alábbiakat emeli ki. Az indokolási kötelezettség alaptörvényi követelményéből nem következik a felek által felhozott minden észrevétel egyenként való megcáfolási kötelezettsége, és különösen nem



következik az indítványozó szubjektív elvárásait kielégítő mélységű érvrendszer bemutatása {30/2014. (IX. 30.) AB határozat, Indokolás [89]}. Jelen esetben a Kúria ítéletében kifejezetten rögzítette, hogy „[a]z eljáró bíróság a keresetet minden vonatkozásában elemezte és elbírált, ítéleti indokolása az iratoknak megfelelő, kellően részletes, okszerű és logikus érvelést tartalmaz”, miként azt is, hogy az eljáró bíróság jogi álláspontját a Kúria teljes körűen osztja (Kúria ítélete, Indokolás [28]). Figyelemmel a Kúria ezen megállapításaira, valamint a felülvizsgálati eljárás sajátosságaira is, az Alkotmánybíróság arra a következtetésre jutott, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó indokolási kötelezettség megsértésének mint a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenességnek a kételyét az alkotmányjogi panasz nem vetette fel, és a panasz e körben alapvető alkotmányjogi jelentőségű kérdést sem fogalmazott meg.

- [25] 2.2. Az Alkotmánybíróság megítélése szerint felveti azonban a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség kételyét, és ekként csak érdemi alkotmányossági vizsgálat alapján állapítható meg, hogy elérte-e az alaptörvény-ellenesség szintjét az a tény, hogy a Kúria az indítványozó kifejezett, a veszélyhelyzet beállta előtt megtett kérelme ellenére a veszélyhelyzet megszűnését követően tárgyaláson kívül eljárva hozta meg felülvizsgálati ítéletét, oly módon, hogy a tárgyaláson kívül történő elbírálásról és az indítványok megtételére vonatkozó lehetőségről a Kúria az indítványozót az indítványozó állítása szerint nem értesítette.
- [26] Az Alkotmánybíróság ezért az alkotmányjogi panaszt az Ügyrend 31. § (6) bekezdését alkalmazva, külön befordási eljárás mellőzésével, érdemben bírálta el.

#### IV.

- [27] Az alkotmányjogi panasz nem megalapozott.
- [28] 1. Az Alkotmánybíróság következetes gyakorlata szerint a „tisztesleges eljárás (*fair trial*) olyan minőség, amelyet az eljárás egészének és körülményeinek figyelembevételével lehet csupán megítélni. Ezért egyes részletek hiánya ellenére éppúgy, mint az összes részletszabály betartása dacára lehet az eljárás méltánytalan vagy igazságtalan, avagy nem tisztességes.” {Lásd például: 3235/2021. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [18]} „Az eljárási szabályok betartása önálló érték, azonban nem merül ki a törvény betűjének betartásában, sokkal inkább annak van jelentősége, hogy figyelembe kell venni minden fél szempontjait.” {3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [22]}
- [29] Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből az következik, hogy a bíróságnak a jogvitákat nyilvános tárgyaláson (az alapján) kell elbírálnia. Az Alkotmánybíróság a 3115/2013. (VI. 4.) AB határozatában ezen alaptörvényi rendelkezéssel összefüggésben arra a következtetésre jutott, hogy az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből nem következik, hogy a bíróságok az adott ügyre vonatkozó valamennyi rendes és rendkívüli jogorvoslati eljárásban a fél jogait és kötelezettségeit kizárólag tárgyaláson bírálhatják el. A tárgyalási elv, a szóbeliség és a közvetlenség a polgári peres eljárás alapelvei közé tartozik. Nem jelenti azonban ezeknek az alaptörvényi szabályok emelt alapelveknek a sérelmét, ha a törvény egyes – különösen a rendkívüli – jogorvoslati eljárásokban a bíróság számára lehetővé teszi az indítvány tárgyaláson kívüli elbírálását is {3115/2013. (VI. 4.) AB határozat, Indokolás [43]}. A 3064/2016. (IV. 11.) AB határozatában az Alkotmánybíróság azt is megállapította, hogy önmagában a tárgyalás tartásának mellőzése még nem eredményezi automatikusan az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdése megsértését {3064/2016. (IV. 11.) AB határozat, Indokolás [14]}, ugyanis csak esetről esetre, az egyes ügyek sajátosságainak figyelembevételével állapítható meg, hogy az egyébként az adott ügyben az eljárási törvények szerint kötelező tárgyalás tartásának elmaradása, mint súlyos törvénysértés, elérte-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség szintjét vagy sem. Az Alkotmánybíróságnak ezért jelen esetben elsőként azt kellett megvizsgálnia, hogy az a tény, hogy az indítványozó a felülvizsgálati kérelmében kérte-e tárgyalás tartását, automatikusan a tárgyalás tartásának kötelezettségét eredményezte-e, figyelemmel a veszélyhelyzet időszakában a bírósági eljárásokra vonatkozó, időről időre változó szabályozásra is. Amennyiben igen, akkor pedig ezt követően azt kell az Alkotmánybíróságnak értékelnie, hogy a tárgyalás tartásának elmaradása az ügy egyedi körülményeire tekintettel elérte-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség szintjét.
- [30] 2. A közigazgatási perek sajátossága, hogy a közigazgatási perrendtartásról szóló 2017. évi I. törvény (a továbbiakban: Kp.) értelmében az ügy tárgyaláson kívül történő elbírálása tekinthető főszabálynak [Kp. 77. §

- (1) bekezdés], ami így nem csak a rendkívüli jogorvoslatok esetében alkalmazott megoldás. A Kp. azonban arról is rendelkezik, hogy a peres felek kérésére tárgyalást kell tartani, ahogyan azt a bíróság saját hatáskörben maga is szükségesnek tarthatja és elrendelheti. A tárgyalásnak a fél akaratával szemben történő mellőzése a Kp. 77. § (3) bekezdése alapján csak nagyon szűk körben lehetséges (ha az alperes teljes egészében alaposnak ismeri el a keresetet vagy a közigazgatási cselekményt súlyos hiányosság miatt nem létezőnek kell tekinteni), továbbá a bizonyítás lefolytatásának szükségessége (az okirati bizonyítást leszámítva) a tárgyaláson kívüli elbírálás abszolút akadály [Kp. 77. § (4) bekezdés].
- [31] Fellebbezés esetén [a Kp. 115. § (2) bekezdése ebben a vonatkozásban a fellebbezésre vonatkozó szabályokat rendeli megfelelően alkalmazni a felülvizsgálat során is] a fél a fellebbezésben és a fellebbezési ellenkérelemben (felülvizsgálat során értelemszerűen a felülvizsgálati kérelemben és ellenkérelemben) kérheti tárgyalás tartását [Kp. 107. § (1) bekezdés]. A felülvizsgálati kérelemben nem lehet hivatkozni új jogalapra és olyan új tényre, körülményre, amely nem volt az elsőfokú eljárás tárgya [Kp. 117. § (3) bekezdés]. A felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt [Kp. 120. § (5) bekezdés].
- [32] Jelen esetben megállapítható, hogy az indítványozó felülvizsgálati kérelmében kifejezetten kérte tárgyalás tartását, ennek megfelelően a Kp. szabályai alapján a Kúriának kötelezően tárgyalást kellett volna tartania, még akkor is, ha a felülvizsgálati eljárásban egyébként az alapeljáráshoz képest sem új jogalapra, sem új tényre vagy körülményre nem lehet hivatkozni, és a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének sincs helye.
- [33] 3. A koronavírus-járvány miatt kihirdetett veszélyhelyzet miatt a jogalkotó az életviszonyok minden területén arra törekedett, hogy a személyes érintkezéseket csökkenteni lehessen. Ez a bíróságok működését illetően is számos változással járt együtt. Ezek közé tartozott az is, hogy 2020. március 31. napjától kezdődően az R. 41. § (1) bekezdése minden bírósági ügy vonatkozásában a tárgyaláson kívüli eljárás szabályát rendelte alkalmazni, a felperes azonban bizonyos feltételek teljesülése esetén kérhette a tárgyalás veszélyhelyzet utáni időpontra halasztását. Ezzel együtt a (2) bekezdés miatt megnőtt az elektronikus eszközök alkalmazásának és (ennek feltételei hiányában) az írásbeli nyilatkozatoknak a jelentősége. Egyúttal az (5) bekezdés azt is előírta, hogy a bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg.
- [34] A korlátozások enyhülésével az R. 2020. június 1. napjától kezdődő hatállyal úgy módosult, hogy a bíróság a továbbiakban akkor jár el tárgyaláson kívül, ha már értesítette a feleket a tárgyaláson kívüli elbírálásról, azonban a fél vagy az érdekelt a veszélyhelyzet megszűnését követő naptól számított 15 napon belül ebben az esetben is tárgyalás tartása iránti kérelmet terjeszthetett elő. A veszélyhelyzet megszűnésével együtt, 2020. június 18. napjával kezdődő hatállyal ezt a szabályt ültette át a jogalkotó a Tv.-be is.
- [35] Jelen esetben a Kúria Kfv.III.37.110/2020/5. számú, 2020. május 28. napján kelt végzésével át kívánt térni a veszélyhelyzet idején alkalmazandó, az R. 41. § (1) bekezdése szerinti tárgyaláson kívüli elbírálás szabályaira. Az indítványozó állítása szerint ez a végzés nem került az indítványozó jogi képviselője számára kézbesítésre, és ekként nem hatályosult. Az indítványozó ezen állításának valóságát alátámasztja a Kúria Kfv.III.37.110/2020/11. számú, 2020. december 14. napján kelt végzése is, melyben a Kúria maga is azt rögzítette, hogy „a Kfv/5. szám alatti végzés adminisztrációs okból nem került megküldésre”.
- [36] Az R. Kfv.III.37.110/2020/5. számú végzésének meghozatalakor hatályos 41. § (1) bekezdése értelmében „[a] veszélyhelyzet ideje alatt a bíróság tárgyaláson kívül jár el”, az (5) bekezdés értelmében pedig „[a] bíróság az ítéletet tárgyaláson kívül hozza meg”. A végzés meghozatalát követően, 2020. június 1. napjától hatályos 41. § (2) bekezdése értelmében ha „a bíróság értesítette a feleket a tárgyaláson kívüli elbírálásról, a továbbiakban is tárgyaláson kívül jár el”, melyet a veszélyhelyzet megszűnését követően a Tv. 150. § (2) bekezdése is rögzített. Tekintettel arra, hogy a Kúria a fentiek szerint egyértelműen megállapíthatóan nem értesítette az indítványozót a tárgyaláson kívüli elbírálásról, az ügyben az indítványozó eredeti kérelmének megfelelően az ügyben alkalmazandó eljárási szabályoknak megfelelően kötelezően tárgyalást kellett volna tartania, azt az indítványozónak nem kellett a Tv. 150. § (2) bekezdésének megfelelően ismételt indítványoznia.
- [37] Az Alkotmánybíróságnak ezért a következőkben azt kellett értékelnie, hogy a kötelezően megtartandó tárgyalás tartásának elmaradása jelen esetben, az ügy egyedi körülményei alapján elérte-e a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség szintjét.
- [38] 4. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdéséből fakadó tisztességes tárgyaláshoz való jog az anyagi igazság érvényre juttatásához szükséges {lásd például: 19/2021. (V. 27.) AB határozat, Indokolás [64]}. Ennek megfelelően

az egyébként az eljárási törvények rendelkezéseiből fakadóan kötelezően megtartandó tárgyalás elmaradása a konkrét eset egyedi körülményei függvényében a törvénysértően meghozott döntést egyben alaptörvény-ellenessé is teheti. Az Alkotmánybíróság jellemzően ezt megalapozó körülménynek tekinti, ha a tárgyalás elmaradása elzárta az erre hivatkozó felet (jelen esetben az indítványozót) attól, hogy a tárgyalás keretében olyan további érveket adhasson elő (akár saját jogán, akár a bíróság kérdéseire, akár a másik fél észrevételeire reagálva), mely a folyamatban levő eljárás mikénti eldöntését érdemben befolyásolhatta.

- [39] 4.1. A Kp. 100. § (5) bekezdése értelmében a fellebbezést a fellebbezési határidő leteltét követően nem lehet megváltoztatni (legfeljebb visszavonni), mely szabály a Kp. 115. § (2) bekezdése értelmében a felülvizsgálatra is megfelelően irányadó. Mindez azt jelenti, hogy a felülvizsgálati kérelem előterjesztésére rendelkezésre álló határidő elteltét követően a felülvizsgálatot kérő fél (jelen esetben az indítványozó) a felülvizsgálati kérelem megváltoztatására, kiegészítésére már nem jogosult. A Kp. 117. § (1) bekezdésének megfelelően a felülvizsgálati kérelmet az elsőfokú határozatot hozó bíróságnál a jogerős határozat közlésétől számított harminc napon belül kell előterjeszteni, mely határidő elmulasztása miatt a határidő lejártát követő tizenöt napon belül van csak helye igazolásnak. Jelen esetben a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság 22.K.32.494/2019/6. számú (az indítványozó által felülvizsgálni kért) ítélete 2019. október 9. napján kelt, melyet az indítványozó 2019. november 27. napján vett át, az indítványozó pedig a felülvizsgálati kérelmet 2019. december 26. napján terjesztette elő, a Kp. 117. § (1) bekezdésének megfelelően, az indítványozó pedig ezt követően „saját jogán” a felülvizsgálati kérelem megváltoztatására, kiegészítésére már nem volt jogosult, ilyen nyilatkozatot pedig az esetlegesen megtartásra kerülő tárgyalás keretében sem tehetett volna joghatályosan.
- [40] 4.2. A Kp. 117. § (3) bekezdése értelmében a felülvizsgálati kérelemben nem lehet hivatkozni új jogalapra és olyan új tényre, körülményre, amely nem volt az elsőfokú eljárás tárgya, a Kp. 120. § (5) bekezdése értelmében pedig a felülvizsgálati eljárásban bizonyítás felvételének nincs helye, a Kúria a felülvizsgálati kérelem elbírálása során a jogerős határozat meghozatalakor rendelkezésre álló iratok és bizonyítékok alapján dönt. Ezen eljárási szabályokra tekintettel megállapítható, hogy a tárgyalás elmaradása az esetlegesen a bíróság részéről felmerülő kérdések indítványozó általi megválaszolását ugyan akadályozta, ám ezen esetleges kérdések és arra adható válaszok a Kp. 117. § (3) bekezdése és 120. § (5) bekezdése alapján, a felülvizsgálat jellegének megfelelően a bírói döntést érdemben nem befolyásolhatták.
- [41] 4.3. A másik peres fél észrevételeire történő reagálás lehetőségétől való megfosztás (akár felülvizsgálati ellenkérelem, akár csatlakozó felülvizsgálati kérelem előterjesztésére kerül sor, és akár írásban, akár a tárgyaláson szóban tehetett volna meg az indítványozó az észrevételeit az ellenérdekű fél beadványára) ugyanakkor még a felülvizsgálat keretében is alapvető jelentőséggel bír, mely lehetőségtől történő megfosztás már önmagában is alkalmas lehet arra, hogy a bírói döntést érdemben befolyásolja, és ekként a tárgyalás elmaradása az alkotmányjogi panasszal támadott bírói döntés alaptörvény-ellenességét is megalapozhatja. A Kúria 2020. január 22. napján kelt, Kfv.VI.37.110/2020/3. számú végzésével az alperest hívta fel arra, hogy a felülvizsgálati ellenkérelmét az indítványozónak közvetlenül is küldje meg. Az Alkotmánybíróságnak e körben azt kellett értékelnie, hogy figyelemmel az alperes ezen felülvizsgálati ellenkérelmének a tartalmára, jelen esetben megállapítható-e ilyen, a bírói döntést érdemben befolyásoló alaptörvény-ellenesség.
- [42] A Kúria ítélete szerint „[a]z alperes felülvizsgálati ellenkérelmében az elsőfokú ítélet hatályában fenntartását indítványozta, annak helye[s] indokaira figyelemmel” (Kúria ítélete, Indokolás [24]), csatlakozó felülvizsgálati kérelmet pedig nem terjesztett elő. Az Alkotmánybíróság ezen túlmenően azt is megállapította, hogy az alperes 2020. január 31. napján kelt felülvizsgálati ellenkérelme nem csupán a Kúria ítélete alapján, hanem a felülvizsgálati ellenkérelem tartalma szerint sem tartalmaz egyetlen olyan érvet sem, melyre az indítványozónak a tárgyalás során bármilyen formában is érdemben reagálnia kellett volna. A felülvizsgálati ellenkérelem megállapításai szerint ugyanis „a Fővárosi Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság nem vétett jogszabálysértést az ítélet meghozatalában”, „a támadott ítélet a tényállást teljeskörűen tisztázta”, „[a] felülvizsgálni kért ítélet a közigazgatási tevékenység megvalósításának időpontjában fennálló tények alapján vizsgálta felül az alperesi határozatot”, „a felülvizsgálni kért ítélet nem jogszabálysértő a törvényi vélelem hivatalból történő figyelembe vételében”, az „[a]lperes tehát a perben eredményesen bizonyította, hogy felperes és családja ténylegesen a bejelentett lakcímétől eltérő helyen lakik életvitelszerűen, ezzel alperes megdöntötte a törvényi vélelmet”, továbbá az alperes „nem vétett olyan súlyú eljárási szabálysértést, amely az ügy érdemére kihatóan jelentős

érdeksérelmet okozott volna a felperesnek”. Azáltal, hogy az alperes nem fogalmazott meg olyan újabb szempontokat tartalmazó felülvizsgálati ellenkérelmet, amellyel kapcsolatosan az indítványozó reagálhatott volna, ellenkérelme kizárólag az indítványozó felülvizsgálati kérelmében tett állítások pusztá tagadására szorítkozott, az indítványozó által erre a felülvizsgálati ellenkérelemre vonatkozó akár írásbeli, akár szóbeli nyilatkozattétel elmaradása a konkrét esetben a bírói döntés tartalmát nem befolyásolhatta {hasonlóan: 3064/2019. (III. 29.) AB határozat, Indokolás [24]}, ennek megfelelően pedig jelen esetben a bírói döntést érdemben befolyásoló alap-törvény-ellenesség sem állapítható meg.

- [43] 5. Mindezen szempontok figyelembevételével az Alkotmánybíróság az alkotmányjogi panaszt a rendelkező részben foglaltak szerint elutasította.

Budapest, 2021. november 9.

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,*  
az Alkotmánybíróság elnöke

*Dr. Czine Ágnes s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,*  
az Alkotmánybíróság elnöke,  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Dienes-Oehm Egon*  
alkotmánybíró helyett

*Dr. Handó Tünde s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Horváth Attila s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Juhász Imre s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Juhász Miklós s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Márki Zoltán s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Sulyok Tamás s. k.,*  
az Alkotmánybíróság elnöke,  
az aláírásban akadályozott  
*dr. Pokol Béla*  
alkotmánybíró helyett

*Dr. Salamon László s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Schanda Balázs s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Szabó Marcel s. k.,*  
előadó alkotmánybíró

*Dr. Szalay Péter s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Szívós Mária s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó* alkotmánybíró párhuzamos indokolása

- [44] A határozat rendelkező részét támogattam, ám meglátásom szerint a *fair* hatósági eljáráshoz való jog állított sérelmére vonatkozó indítvány elutasítása – az alábbiak szerint – eltérő indokolás mentén vezethető le.
- [45] 1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésének állított sérelmére vonatkozó érdemi vizsgálat véleményem szerint nem szorítkozhat csupán „a konkrét eset egyedi körülményei függvényében” a tények összegzésére (1. a felperes kérte tárgyalás tartását, 2. a Kúria adminisztratív mulasztása folytán nem kézbesítette a tárgyaláson kívüli elbírálásra irányuló végzést, és 3. a felperesi nyilatkozat bevétele nélkül, tárgyaláson kívül hozott ítéletet), mert az alapjogi jogsérelem karaktere eltér a törvénysértésétől. A vizsgálatnak azon eljárási sajátosságokra kell koncentrálnia, amelyben a Kúria a sérelmesnek állított döntését meghozta.
- [46] A jelen ügyben kétségtelen eljárási sajátosság az, hogy a vizsgált bírói döntést hatósági eljárás, majd közigazgatási per előzte meg, amely eljárási szakaszokban az indítványozó számára az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 63–64. §-ai és a Kp. 60. §-a, valamint 72. § (2) és (3) bekezdései alapján biztosítva volt álláspontjának kifejtése akár a közvetlenség elvére alapítottan személyesen (tárgyaláson) is. Maga a közigazgatási per sem, de a Kúria jogsértésre fókuszáló felülvizsgálati eljárása sem előzmény nélküli tehát [kifejtve lásd: 5/2020. (I. 29.) AB határozatban]. Így véleményem szerint az Alkotmánybíróságnak a közigazgatási per sajátosságait szem előtt tartva kell a tárgyalás tartásához fűződő részjogosítvány sérelmét megítélni.



- [47] 2. További értékelési szempont, hogy az R. esetében nem „csupán egyszerű” jogalkotói mérlegelésről volt szó, hanem veszélyhelyzeti mérlegelésről, amely szempontnak – az R. leíró jellegű ismertetésén túl – az alkotmányossági vizsgálat során meg kell jelennie. A jogalkotói alapjog-korlátozással kapcsolatos mérlegelés mindazonáltal nem zárja ki, hogy a bírói döntésben megnyilvánuló esetleges alapjog-korlátozás alkotmányosságát önállóan lehessen vizsgálni. Ez két, önállóan gyakorolt, Alaptörvényben rögzített hatásköre az Alkotmánybíróságnak.
- [48] 3. Jelen ügyben feltett kérdés tehát: a bírói döntésben megnyilvánuló jogkorlátozás „csak” törvénysértést avagy közvetlenül alapjog-sérelmet is eredményezett-e az indítványozó számára? Ennek megválaszolása során az Alkotmánybíróságnak arra kellett volna kitérnie, hogy a csak jogkérdés elbírálására korlátozott rendkívüli jogorvoslati eljárás a közigazgatási pernek az a szakasza, amelyet három másik: két hatósági és egy bírósági eljárás előzött meg. Ezek során az indítványozó érveit, észrevételeit, bizonyítékait, indítványait akár a közvetlenséget biztosító nyilvános tárgyaláson szóban, akár írásban is az eljáró hatóságok és a közigazgatási bíróság elé tárhatta. Így összességében értékelve a közigazgatási eljárás egészét a tisztességes – azaz *fair*, méltányos, kiegyensúlyozott – bírósági eljáráshoz fűződő alapjog nem sérült.
- [49] A fentiek értelmében az indítvány elbírálásához eltérően közelítettem, így az indítvány elutasítását ezen indokok alapján tartom elfogadhatónak.

Budapest, 2021. november 9.

*Dr. Hörcherné dr. Marosi Ildikó s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Salamon László* alkotmánybíró különvéleménye

- [50] A határozatot, az abban foglalt elutasítást nem támogatom; álláspontom szerint a Kúria döntését az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.
- [51] 1. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében kifejezetten nevesített és biztosított tárgyaláshoz való jog processzuális alapjog, ami természetesen nem korlátozhatatlan. Annak vizsgálata és szem előtt tartása azonban elkerülhetetlen, hogy mi is a tárgyaláshoz való jog funkciója a peres fél szempontjából. Ez pedig nézetem szerint az, hogy a peres fél – az eljárási törvényben biztosított keretek között – az írásban előadottakon túl szóban is kifejthesse, kiegészíthesse álláspontját. A fél számára ez jelenti ugyanis az Alaptörvény és az eljárási törvény által biztosított processzuális jogainak teljességét – függetlenül attól, hogy a szóban ismertetett érvelés mit tartalmaz, kihathat-e a bíróság döntésére (vagy annak csak a fél tulajdonít ilyen jelentőséget).
- [52] Ha valamilyen oknál fogva ezzel – a törvényben eredetileg biztosított joggal – a fél utóbb, a jogszabályi változások következtében mégsem élhet, garanciális jelentősége van annak, hogy erről őt a bíróság (amelynek jogszzerű mérlegelése folytán nem kerül sor tárgyalás tartására) megfelelő módon értesítse. Ezen értesítés funkciója a fél számára ugyanis az, hogy a szóban előadni kívántakat immár írásban ismertetesse a bírósággal (a szóban kifejteni kívánt hatást írásban próbálja elérni).
- [53] A jelen ügyben az értesítés elmaradásának ráadásul azért is kiemelt a jelentősége, mert – azon túlmenően, hogy a jogalkotó az értesítéshez kötötte a tárgyaláson kívüli elbírálás lehetőségét – az indítványozó nemcsak, hogy nem tudott élni eljárási jogai teljességével, hanem az eljárás aktuális helyzetével kapcsolatos, az értesítés elmaradásából adódó tévedése folytán nem tudott élni a veszélyhelyzet elmúltával a tárgyalás tartására biztosított jogi lehetőséggel sem.
- [54] 2. Az Alaptörvény XXVIII. cikk (1) bekezdésében szereplő, tárgyaláshoz való jog korlátozását a jogalkotó az egyes eljárási törvényekben illetve ügytípusok esetében különböző módon végezte el. Van, amikor tárgyalást kell tartani, van, amikor a peres felek dönthetnek arról, hogy kérik-e tárgyalás tartását, de ha ezt kérik, akkor tárgyalást kell tartani, van, amikor a bíróság szabadon dönthet arról, szükségesnek tartja-e tárgyalás tartását és van, amikor nem tartható tárgyalás.
- [55] A jelen ügy eredetileg abba a kategóriába esett, amelyekben a fél kérte tárgyalás tartását. Ezért ez az ügy nem analóg a tervezetben hivatkozott 3064/2016. (IV. 11.) AB határozattal elbírált esettel, aholis – mint

az az Indokolása [15] bekezdéséből kiderül – az indítványozó nem kérte a tárgyalás tartását. Az esetről esetre történő elbírálás szempontjából ez alapvető különbség.

- [56] Az alkotmányjogi probléma szempontjából a jelen ügy inkább a 3027/2018. (II. 6.) AB határozattal mutat rokonságot, amely ügyben egyébként az Alkotmánybíróság megsemmisítette a Kúria döntését.

Budapest, 2021. november 9.

*Dr. Salamon László s. k.,*  
alkotmánybíró

*Dr. Schanda Balázs alkotmánybíró különvéleménye*

- [57] A határozat rendelkező része szerinti elutasítással nem értek egyet, álláspontom szerint a támadott bírósági döntést az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.
- [58] A tisztességes bírósági eljáráshoz való jog megköveteli, hogy az eljárás garanciális szabályait mind az eljárásban részt vevő felek, mind pedig az eljáró bíróságok betartsák, illetve betartassák. Ugyan kétségtelen, hogy előfordulhatnak olyan eljárási szabálytalanságok, amelyek összességében nem eredményezik a tisztességes eljáráshoz való jog sérelmét, de jelen ügyben véleményem szerint nem erről volt szó. A Tv. 150. § (2) bekezdésében azon szabálya miszerint „az eljárást tárgyaláson kell folytatni, ha a fél vagy az érdekelt a veszélyhelyzet megszűnését követő naptól számított 15 napon belül tárgyalás tartása iránti kérelmet terjeszt elő” álláspontom szerint olyan garanciális szabály, amelynek be nem tartása a bíróság anyagi jogi döntésének tartalmára és annak helyességére tekintet nélkül a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmét eredményezi. Véleményem szerint attól, hogy egy alkotmánybírósági megsemmisítés utáni megismételt eljárásban adott esetben azt feltételezzük, hogy a bíróság ugyanarra az eredményre jut, mint az első alkalommal, nem következik a tisztességes bírósági eljáráshoz való jog sérelmének hiánya. Erre tekintettel pedig a támadott bírósági döntést az Alkotmánybíróságnak meg kellett volna semmisítenie.

Budapest, 2021. november 9.

*Dr. Schanda Balázs s. k.,*  
alkotmánybíró

Alkotmánybírósági ügyszám: IV/1885/2020.

